E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

# Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takommillashtirish

**Tillaxodjaeva Xosiyatxon Sardorbekovna**
Al-Fraganus universiteti
Pedagogika psixologiya yo'nalishi magistr

**Abstrakt:** Maqolada bo'lajak o'qituvchilar uchun o'quv dasturlarini boshlang'ich sinflarda takomillashtirish muhokama qilinadi. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirishning innovatsion yondashuvlari tahlil qilingan.
**Kalit so‘zlar:** O‘qituvchilar malakasini oshirish, kompetensiyaga asoslangan yondashuv, integrativ yondashuv, fan dasturlari, pedagogik faoliyat.

Jamiyatda kuzatilayotgan jadal o'zgarishlar umuman ta'lim tizimida, shu jumladan pedagogik ta'lim tizimida ham tegishli o'zgarishlarni talab qiladi. Hozirgi vaqtda ta’lim yangi sifat, yangi tuzilma, yangi funksiya va xarakter kasb etmoqda. Demokratlashtirish jarayonlari ta’lim maqsadlarining o‘zgarishiga olib keldi, ta’lim mazmuni va pedagogik texnologiyalar sohasidagi ta’lim muassasalarining innovatsion faoliyatiga yo‘l ochdi, ularning kasbiy faoliyat sohasini kengaytirdi. Rivojlanayotgan kasbiy raqobat jamiyatning o'qituvchi shaxsi fazilatlari va uning kasbiy faoliyatiga qo'yadigan talablarini o'zgartirishga olib keldi. Bugungi kunda nafaqat o'qituvchi - bilim tarjimoni, balki o'quvchilar tomonidan bilim va umumlashtirilgan aqliy harakatlarni faol o'zlashtirish va o'zlashtirishni tashkil eta oladigan, maktab o'quvchilarining ijodiy faolligini rivojlantiradigan shaxs talab qilinadi. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini oshirish muammosi ayniqsa dolzarbdir.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining metodik-matematik tayyorgarligi integrativ yondashuv nuqtai nazaridan qaralsa, samarali bo‘ladi. Bu yondashuv integratsiya kontseptsiyasiga asoslanadi. Ilmiy adabiyotlarda integratsiya ko'pincha har qanday elementlarning butunligini birlashtirish jarayoni sifatida tushuniladi, buning natijasida avval alohida elementlarga xos bo'lmagan yangi xususiyatlar paydo bo'ladi. Integratsiya - bu ma'lum bir sohadagi umumlashtirilgan bilimlarning bitta o'quv materialiga kirib borishi. Biz, bizning fikrimizcha, kichik yoshdagi o'quvchilarni o'qitish uchun o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini yaxshilashga hissa qo'shadigan uslubiy fanlarni birlashtirishni ko'rib chiqmoqdamiz.

Ta’lim sohasida tizimli islohotni amalga oshirishda nafaqat o‘qituvchilarning miqdoriy tarkibiga, balki boshlang‘ich maktab o‘qituvchilarining sifat darajasiga ham alohida e’tibor qaratish lozim. Shu munosabat bilan, bizning fikrimizcha, barcha ta’lim tashkilotlarida ham o‘qitish va tarbiyalashda, ham pedagogik mutaxassisliklar tayyorlashning barcha shakllarida kompetensiyaga asoslangan yondashuv tamoyilini yangilash zarur qadam bo‘lar edi. Bugungi kunda “kompetentlik” tushunchasi bilim, ko‘nikmalarni faol mehnatda qo‘llash qobiliyati sifatida ta’lim tizimining asosiy tushunchalaridan biri hisoblanadi. Bundan tashqari, u jamiyatdagi ta'lim jarayonining holati va samaradorligini, ta'limning jamiyat va umuman shaxs ehtiyojlariga muvofiqligini belgilaydigan asosiy kategoriyaga aylanadi. Va, albatta, bu yangi talablar to'plamini va uni amalga oshirish uchun innovatsion texnologiyani ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. Davlat ta’lim standartlari fanlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy majmualarni o‘z ichiga olgan, ularning mazmuni va o‘qitish texnologiyasining uzluksizligini hisobga olgan holda yangi avlod o‘quv-uslubiy ta’minotini yaratish va joriy etish muammosi eng muhimlaridan biridir. Shunday qilib, yangi avlod standartlari, o'quv-uslubiy majmualar va bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun o'quv dasturlari (standart, ish dasturlari, pedagogik amaliyot dasturlari, yakuniy attestatsiya) uchun kompetentsiyaga asoslangan va integral yondashuvlar tavsiya etilishi kerak.

Vazifani amalga oshirish uchun biz mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha kasbiy ta'lim dasturining asosiy xususiyatlarini taqdim etamiz. Ishchi o'quv rejasi tegishli mutaxassislik bo'yicha Oliy kasbiy ta'limning Davlat standartiga asoslangan va o'quv jarayonining borishini

E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

belgilovchi asosiy hujjatdir. O'quv fanlari dasturlari universitet tomonidan mustaqil ravishda namunaviy dasturlar asosida, universitet va kasbiy xususiyatlarni, shuningdek, fanlar fanlarini malakali yoritishni ta'minlaydigan o'qituvchilarning ilmiy afzalliklarini hisobga olgan holda ishlab chiqiladi. Pedagogik amaliyotning mazmuni tegishli dastur bilan belgilanadi, bu yerda u bolaning, o'qituvchining turli jihatlari va ko'rinishlarini kuzatish, o'rganish, tahlil qilish va ularning birgalikdagi faoliyati vazifalari bilan tartibga solinadi. Davlat imtihonlari dasturi tegishli o‘quv-uslubiy birlashma tomonidan ishlab chiqilgan davlat standarti, yo‘riqnoma va dasturga qo‘yiladigan talablar asosida universitet tomonidan shakllantiriladi.

D. Xelpern (amerikalik psixolog)ning so'zlariga ko'ra, endi ish beruvchilar xodimlardan ilg'or kognitiv ko'nikmalarga ega bo'lishlarini talab qiladi, ya'ni "ko'p bosqichli operatsiyalarni bajarish, mavhum va murakkab ramzlar va g'oyalarni boshqarish, yangi ma'lumotlarni samarali o'zlashtirish va ularni tanib olish uchun etarlicha moslashuvchan bo'lishni talab qiladi. doimiy o'zgarishlarga va umr bo'yi davom etadigan yangi o'rganish paradigmalariga ehtiyoj." Shu o‘rinda shuni ta’kidlashni istardimki, o‘qituvchilarni tayyorlash jarayonida ana shu fazilatlarni rivojlantirishga juda kam e’tibor qaratiladi, chunki bo‘lajak o‘qituvchilarning tayyorgarligini o‘rganish shuni ko‘rsatdiki, ta’lim jarayoni va o‘quv dasturlari o‘quv-uslubiy bilimlar asosida tashkil etiladi. o'qituvchining etakchi roli. Bizning fikrimizcha, zamonaviy dasturlar birinchi navbatda talabaga qaratilishi kerak. Universitetlar talabalarni maktabda duch keladigan narsalarga tayyorlashlari kerak. Dasturlarda muhim o'rinni amaliy kurslarga berish kerak, ular davomida talabalar ilg'or texnikani qo'llashni o'rganadilar. Ish dasturlarini sinchiklab o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, o‘quv jarayonida talabalarga amaliy mashg‘ulotlar taklif etiladi, ular ma’ruza materiallarini takrorlaydilar va o‘qituvchiga qayta aytib beradilar. Ammo butun dunyoda ta'lim jarayoni qayta qurilayotganda - nafaqat bilimlarni uzatish, balki talabalarning faol kognitiv va amaliy faoliyati birinchi o'rinda turadi, unda talabalarning mustaqil ishlarining mazmunini tavsiflashga alohida e'tibor berish kerak. har bir mavzu. Uslubiy-matematik tayyorgarlikni takomillashtirish kelajakdagi boshlang'ich sinf o'qituvchisining butun kasbiy tayyorgarligining tizimli tarkibiy qismidir. Ta'limdagi innovatsion yondashuvlarni tahlil qilish asosida o'quv-uslubiy majmualarning ish dasturlarida boshlang'ich sinf o'qituvchisining metodik va matematik tayyorgarligini takomillashtirishga qaratilgan yondashuvlar mavjud: 1) faoliyat; 2) tabaqalashtirilgan; 3) texnologik.

O'qituvchining kasbiy mahorati turli xil pedagogik faoliyat turlarini o'zlashtirish darajasi va usuli bilan belgilanadi. Shu sababli, bo'lajak o'qituvchining uslubiy va matematik tayyorgarligini takomillashtirishning psixologik asosi o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyatini taqsimlash bilan o'rganishga faoliyatga asoslangan yondashuvdir. Ish dasturidagi tadbirlar quyidagilardan iborat: 1) o'quv maqsadlari (talabalarning harakatlarida ifodalangan), 2) o'quv mazmuni, shu jumladan ularni hal qilish uchun tegishli harakatlarni bajarish ko'nikmalarini shakllantirish uchun o'quv-uslubiy vazifalar va 3) o'quv jarayoni, uning asosiy tarkibiy birligi o'quv vazifalarini hal qilishdir.
O'qituvchining rivojlanishi uning bilim darajasining oshishi bilan belgilanadi. Talabalarga ta'lim berishning differentsial yondashuvi har qanday ma'lumot birligini o'zlashtirish darajalari bilan belgilanadi: 1-daraja (tushunilgan, yodlangan, takrorlangan) - minimal; 2-bosqich (standart vaziyatda o'rganilgan qo'llaniladi) - majburiy; 3-daraja (nostandart vaziyatga o'rganilgan) - imkoniyatlar darajasi; 4-daraja (nostandart muammoni hal qildi) - ijodiy. Differentsiallashgan yondashuvni amalga oshirish 1) tabaqalashtirilgan ta’lim maqsadlarini loyihalash orqali amalga oshiriladi; 2) ushbu maqsadlarga erishish uchun tabaqalashtirilgan vazifalarni ishlab chiqish; 3) ta'lim muammolarini hal qilish uchun faoliyatning turli shakllaridan foydalangan holda o'quv jarayonini tashkil etish; 4) tabaqalashtirilgan nazoratni tashkil etish va assimilyatsiyani baholash. Yuqorida tavsiflangan yondashuvlar mohiyatan o'qitishda texnologik yondashuv elementlaridan foydalanishni anglatadi, chunki texnologik yondashuv quyidagilarni anglatadi:

- talabaning harakatlarida ifodalangan tabaqalashtirilgan maqsadlarni loyihalash: biladi ..., tushunadi ..., biladi ...;

E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

- o'qitish mazmunini matematik va o'quv-uslubiy faoliyat darajalari bo'yicha farqlanadigan o'quv vazifalari tizimi shaklida taqdim etish;

- o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishda o'quv aloqalarining barcha turlaridan, shuningdek, o'quvchilarning o'quv faoliyatining frontal, guruhli, jamoaviy va individual shakllarining turli kombinatsiyalaridan foydalanish;

- bilim va usullarning o'zlashtirilishini nazorat qilish;

- bilimlarni va faoliyat usullarini o'zlashtirish darajasini baholash uchun ko'p bosqichli test imtihonlaridan foydalanish.

**Xulosa**. Shunday qilib, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash dasturi quyidagi asosiy tamoyillarga amal qilishi kerak:

• Har bir o‘quvchiga o‘z qobiliyati, ehtiyojlari va imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda ta’lim yo‘nalishini tanlash erkinligini ta’minlash.

• Mobil mutaxassislarni tayyorlashda professor-o‘qituvchilar tarkibi mijozlarining ehtiyojlarini hisobga olish.

• ta'lim makonini tashkil etish sifatini batafsil baholashni, shuningdek, bo'lajak mutaxassisning faoliyat sohalari bo'yicha kompetentsiyani baholashni ishlab chiqish.

**Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Каниметов Э. Ж. Процессы демократизации в системе партнерства «вуз - школа» Кыргызской Республики // Вестник современной науки, 2015. № 12 (2). С. 19-22.
2. Байденко В. И. Компетенции в профессиональном образовании // Высшее образование в России. № 11, 2004. С. 23-29.
3. Бекбоев И. Б. Профессиональная компетентность // Матер. межд. конф. «Новая школа - новый учитель». Выпуск 1, 2003. с. 83-93.
4. Энн С. Критическая грамотность на уроке // Перемена. № 6, 2005.186 с.
5. Malofeyeva N.N. Maktabgacha yoshdagi bolalar ensiklopediyasi. Tarj. A..Akbar. – T. Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2010. –Б. 24.
6. Aristova V.V., Galpershteyn L.Y. va bosh. Mening eng birinchi ensiklopediyam (2- kitob) Tarj.T. Alimov. - T. Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2010. –Б. 63.

WORDLY
KNOWLEDGE